

IN GESPREK MET BAS WORM NATUURMENS EN REEWILDKENNER PUR SANG

Tekst: Reinier Broeks
Foto's: Robert-Jan Asselbergs

*“Opmerkelijk:
Nog niet zolang geleden
is vast komen te staan dat
herten en reeën kleur zien.
Met name blauw is zeer
goed waarneembaar. Een
signaalkleur zoals rood
wordt door deze dieren niet
als zodanig gezien.”*

Bas Worm (1970) is schrijver van het boek ‘Het ree; observeren en herkennen’. Hij heeft er 2,5 jaar aan gewerkt. Eerst aan het tekstboek en daarna aan het beeldenboek. Later samengevoegd tot wat nu al wordt genoemd ‘Het standaardwerk over het ree’.

Bas schreef het, maar niet zonder zijn begeleidingsgroep ‘de wiesbuulen’; vrij vertaald ‘een stelletje wijsneuzen’. En zo mag je Rob Borst, Hans Bulder, Jean Dorrestijn, John ter Horst en Rik Schoon best noemen. Mannen met enorm veel kennis en ervaring van - en liefde voor de natuur en voor het ree in het bijzonder. Tijdens maandelijkse bijeenkomsten werden alle aspecten van het ree onder de loep genomen en vaak tot in het oneindige doorgesproken; alle kennis werd gebundeld. En dan is er soms toch nog de vraag: is de informatie compleet?

Bas is van kinds af aan geïnteresseerd in de natuur, met een grote voorliefde voor het ree. Als jonge jongen woonde hij in Megchelen. Een klein dorpje, net onder Doetinchem op de grens van Liemers en Achterhoek. Fiets je door Megchelen, dan ben je bijna overal omgeven door de grens met Duitsland. In die tijd werden de vele grensovergangen nog streng bewaakt door douaniers. Maar dat kon de jonge Bas niet deren en hij fietste vrolijk rond, ‘reeën loeren’. Hij werd een zodanig graag geziene gast dat de douaniers hem gingen helpen door te vertellen waar zij die avond al reeën hadden zien staan. Bas wist het zeker: hij zou later jachttopzichter worden. Later, tijdens zijn studie, kwam Bas in contact met prominenten als Sip van Wieren en Geert Groot Bruinderink. Hierdoor

werd zijn passie voor de wilde hoefdieren en het ree in het bijzonder nog meer aangewakkerd en kon hij zijn behoefte naar kennis over het ree verder stillen.

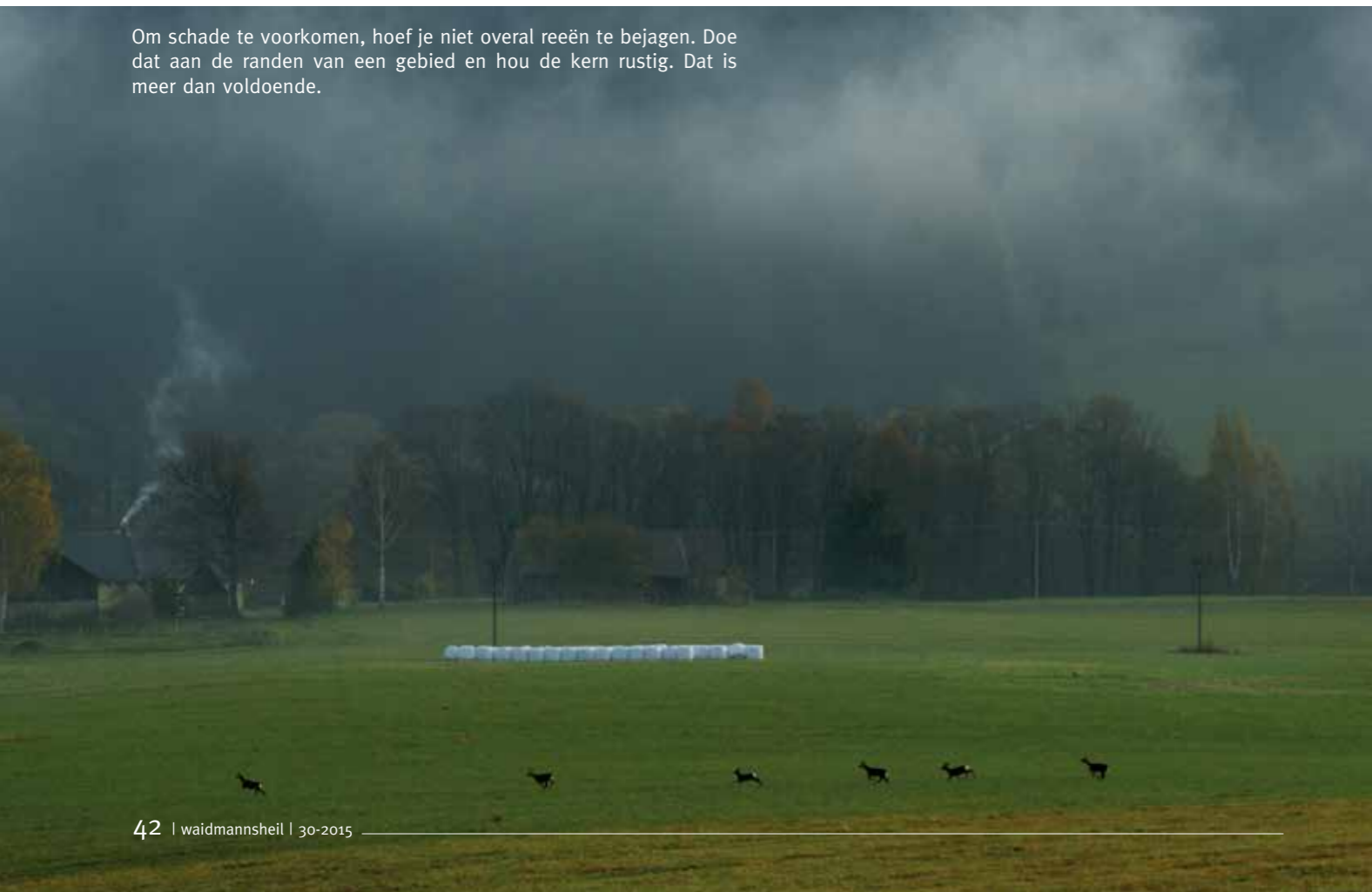
Wat kunnen we nog verbeteren aan de biotoop voor reeën?

Biotoopverbetering?? Waarom zou je? Wil je nóg meer reeën? We hebben er al zoveel. Het ree is een cultuurvolger en het is in staat geweest om in aantal te groeien van naar schatting 3.000 stuks in

1930 naar circa 100.000 stuks in 2013. En dat ondanks jaarlijkse afschotplannen, natuurlijke sterfte en een flink percentage valwild, voornamelijk in de vorm van verkeersslachtoffers. Dat laatste bedraagt jaarlijks zo'n 10% van de populatie. Wil je echt wat veranderen? Dan ben ik pleitbezorger van meer zichtbaarheid van het ree voor de 'gewone' mens. Een manier daarvoor is het verleggen van de (wandel)paden. Die liggen nu meestal op de scheiding van bos naar veld;

van dekking naar open gebied. Wanneer je die paden wat verlegt, meer van die rand af, dan zal het ree eerder en makkelijker uit de dekking komen omdat het niet meteen geconfronteerd wordt met mensen op korte afstand. Wat ook zou kunnen, is dat je gebieden afsluit, dus de paden dicht. En meer toezicht, vooral op loslopende honden. Rust is alles voor reeën. Maar of je er daardoor meer krijgt, ik weet het niet.

Om schade te voorkomen, hoef je niet overal reeën te bejagen. Doe dat aan de randen van een gebied en hou de kern rustig. Dat is meer dan voldoende.

Zijn reeën bij te voeren?

Moeilijk, maar het kan wel; bijvoorbeeld in de winter bijvoeren met wat maïs lukt wel. Maar dat kan niet van de een op andere dag. Het zijn kieskeurige eters en moeten aan ander voedsel wennen. Ze zijn heel gevoelig voor veranderingen in hun voedselsamenstelling. Likstenen plaatsen is ook een vorm van bijvoeren. Bij het zetten van het gewei (in de winter) is er veel behoefte aan extra mineralen. Evenals bij de vachtwisseling. Likstenen voorzien in een deel van die behoefte. In een strenge winter moet je die likstenen wel weer weghalen; dan kunnen extra zouten en mineralen juist weer leiden tot een verstoorde vochtthuishouding, tot uitdroging.

Is Nederland reebestendig voor de toekomst?

Ja, in zekere zin wel. Er is ook in de toekomst meer dan voldoende voedsel, ruimte en rust voor het ree; het ree kan zijn eigen gang gaan. Daardoor kan het ree zich eenvoudig over Nederland verspreiden. Voor zover dat nog kan natuurlijk, want de soort zit al vrijwel overal, tot op de Waddeneilanden aan toe. Alle elementen voor verdere populatiegroei zijn ruimschoots aanwezig. De oorzaak van de verspreiding komt voor een groot

deel doordat in een gebied de maximum draagkracht van dat gebied wordt overschreden en/of alle territoria al bezet zijn. De huidige dichtheid in natuurgebieden is ongeveer 15-20 reeën per 100 hectare. Groeit de populatie, dan zoeken met name de jonge reeën hun heil elders. Zelfs in suboptimale habitats, zoals in klaverbladen (verkeersknooppunten met veel groen en dekking) worden daarom tegenwoordig reeën waargenomen.

De invloed die we wél hebben, ligt voor het grootste gedeelte in de inrichting van gebieden en het beheer. Door de populatie gericht, locatiespecifiek, te beperken en een goede balans tussen mannelijk en vrouwelijk reewild te vinden, kunnen we ongewenste migratie beperken, omdat het ree dan geen behoefte heeft of zich niet genoodzaakt ziet naar elders te verhuizen. Veel migratie leidt tot een verhoging van het aantal aanrijdingen in de gebieden waar het ree al gevestigd is. Vraatschade (bosbouw en tuinbouw) ontstaat in gebieden waar daar voorheen geen sprake van was.

Wat is de maximale draagkracht van een gebied?

Dat kun je zo niet stellen. Er is niet één vaste draagkracht van een gebied. Hoe-

veel reeën er in een gebied zijn, mogen of kunnen zijn, hangt sterk af van het seizoen en het daaraan gekoppelde voedselaanbod, van de dekking en de rust (recreatiedruk) en van het beheer. Naast de natuurlijke draagkracht gaat het ook om de maatschappelijke draagkracht. Altijd is het een combinatie van die twee. Vraatschade is economische schade en springt bij het grote publiek nauwelijks in het oog. Bij agrariërs en bosbouwers des te meer. Zij moeten het ree dulden op hun terreinen. Dan is natuurlijke draagkracht even niet in beeld. Aanrijdingen met reeën spreken het grote publiek wel weer aan. Dat is ook economische schade, maar de belangrijkste rol is hier toch echt voor de emotie weggelegd. Alles bij elkaar bepalen deze zaken wat de draagkracht van een gebied is. Ik geloof niet dat er nog veel plekken in Nederland zijn waar je puur op basis van de natuurlijke infrastructuur, de biotoop en de biologie van het ree de draagkracht kunt bepalen. Je zou kunnen zeggen: draagkracht = draagvlak.

Onderdeel van beheer zijn de tellingen. Wat is de beste telmethode?

Misschien moet je ze wel allemaal toepassen, want geen enkele methode is waterdicht. Het ligt er ook aan wat je

precies wilt weten: meten is weten, maar dan pas als je weet wat je wilt meten. Er zijn zoveel zaken van invloed op het eindresultaat van de telling. Weersomstandigheden, recreatiedruk, dubbeltellingen, de vaardigheid van de teller, gebiedskennis. Het beste kun je sowieso tellen als er nog nauwelijks blad aan de bomen zit en voordat het jonge groen de grond uitschiet. Dat is bijna nooit op hetzelfde moment van het jaar. Neem nou het voorjaar van 2014. Dat ging niet goed. Overal werd eigenlijk te laat geteld.

Als ik een keuze moet maken voor een telmethode, dan ga ik voor jaarrondtellingen. Dat gaat op basis van individuele herkenbaarheid. Voor bokken meestal geen probleem; voor geiten wordt het moeilijker. Dan gaat het meer om een scheur in het oor, drie poten, ja, dat soort dingen. Maar nu even wat anders: voor de bepaling van de exacte draagkracht van het veld is tellen alleen niet genoeg, je mist er heel veel. Kijk ook naar hun gezondheid, neem een steekproef en

beoordeel de dieren op hun conditie! Voor het maken van een afschotplan heb je zo veel en zo juist mogelijke gegevens nodig. Dan zul je een landelijk telprotocol moeten volgen voor de uniformiteit en continuïteit. Maar niets is zo moeilijk telbaar als het uiterst heimelijke ree. Er wordt wel gezegd dat alles wat je ziet vermenigvuldigd moet worden met 2 en dat je dan een goede benadering hebt. Tja, in veel gevallen zal het aardig kloppen, maar al te vaak ook niet. En het beheersprobleem zit hem niet zo in de aantallen aanwezige reeën als wel in het halen van het geplande afschot. Het geitenafschot wordt bijna nergens gehaald. Er ontstaat daardoor een onbalans; één bok op vijf, zes geiten, dat schiet niet op.

Je zegt steeds: het boek gaat niet over jacht. Het gaat over het ree; waarom hij doet wat hij doet. Het boek is ook onderdeel van de serie Observeren en herkennen. Aanspreken, zeggen wij. Een vak apart, of niet?
Dat kun je wel zeggen. Dat is inderdaad

waar het boek over gaat. Als mensen buiten hun eigen omgeving, dus in een ander veld, van een onbekend ree kunnen zeggen hoe oud het is, lach ze dan maar uit. Je kunt het per ongeluk goed hebben, maar die kans is klein. Natuurlijk kun je aan de bouw en zijn gedrag wel het een en ander aflezen. Dan kun je bij benadering zeggen dat het een jong, volwassen of oud ree is. Maar zelfs daar gaat het nog zo vaak fout. En aan het gewei kun je het al helemaal niet zien. Kijk maar naar de foto met de jaarlingen. Allemaal uit eenzelfde leefgebied. Slechts een slijpplaatje geeft de grootst mogelijke nauwkeurigheid.

Bas Worm is bestuurslid bij Vereniging het Edelhert en lid van de beheercommissie Landschap Overijssel. Verder geeft Bas lezingen: basworm@knppmail.nl

Het boek Het Ree, observeren en herkennen, is onder andere te koop via de website van IPC Groene Ruimte en kost €42,50 - ISBN 9789074481564

Jachthuis Leimuiden

Jacht en Outdoor Wereldwijd

Jachthuis Leimuiden ruimt op: **SAUER**
ÜBERLEGENE WERTE

 Sauer 202 Classic Kal. .243 Van: € 2.890,00 Voor: € 1.890,00 Sauer 202 Classic Kal. .30-06 Van: € 2.890,00 Voor: € 1.990,00	 Sauer 202 SynchroXT fluted kal..30-06 Van: € 3.680,00 Voor: € 2.490,00
 Sauer 202 Highland Kal. .308Win Van: € 3.550,00 Voor: € 2.890,00	 Sauer 202 Wild Boar Exclusiv kal. .30-06 Van: € 4.085,00 Voor: € 2.890,00
 Sauer 202 Yukon Kal. .30-06 Van: € 2.835,00 Voor: € 1.890,00	 Sauer 303 GTI Elegance Kal. .30-06 Van: € 4.600,00 Voor: € 2.990,00
 Sauer 202 Stutzen Elegance kal. .308 Win Van: € 3.990,00 Voor: € 2.590,00	 Sauer 202 Forest Kal. .308Win Van: € 3.480,00 Voor: € 2.590,00
 Sauer 202 Elegance kal. .30-06 Van: € 3.660,00 Voor: € 2.390,00	

Dit zijn allemaal nieuwe kogelgeweren!
Genoemde prijzen exclusief richtkijker

Geopend van dinsdag t/m vrijdag van 10.00 – 18.00. Zaterdag van 10.00 – 17.00. Zondag en maandag gesloten

JHL Leimuiden 2451 GG, Tuinderij 15-a ☎ 0172 506593 info@jachthuisleimuiden.nl / www.jachthuisleimuiden.nl
www.limpopo.dk www.diana.dk